

İÖ 465
yılının
tarihini
taşıyan
Elmalı
sikkelerinin
bugünkü
değerinin
25-30
milyon
dolar
arasında
olduğu
tahmin
ediliyor.

Çalınan tarih dönüyor

- Türkiye'den kaçırılarak yurtdışına götürülen üç önemli tarih hazinesi geri dönüyor. Divriği Ulu Camisi'nden çalınan ahşap panolar, Elmalı Hazinesi ve yüzyıl önce kaçırılan Roma eserleri artık ait olduğu topraklarda sergilenecek. İstanbul Yenikapı Mevlevihanesi'nden çalınan 5 Divriği panosundan ilki bugün Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz'a ABD'de verilecek.
- Elmalı'dan kaçırılan ve yüzyılın definesi olarak nitelendirilen Elmalı Hazinesi'ni de Kültür Bakanı İstemihan Talay bugün teslim alacak. Bu iki törenden 10 gün sonra İngiltere'de Divriği panolarının diğer dördü Vakıflar Genel Müdürü Mustafa Keten'e verilecek. 19. yüzyılda İzmir ve Aydın'dan kaçırılan Roma eserleri de Kültür Bakanlığı'na verilecek. Kaçırılan Roma eserlerini taşıyan gemi Manş Denizi'nde batmış ve tam yüz yıl sonra dalgıçlar tarafından su üzerine çıkarılmıştı.

ÖZGEN ACAR'ın haberi ■ 3. Sayfada

HABERLER

Türkiye'den üç ayrı tarihte kaçırılan eserlerin geri verilme süreci bugün başlayacak

Çalınan tarih dönüyor

ÖZGEN ACAR

ANKARA - Bugün New York Federal Savcılığı'nda yapılacak bir törenle Türkiye'den üç ayrı tarihte kaçırılmış, "Cumhuriyet" in ortaya çıkardığı tarihsel eserlerin geri verilme süreci başlayacak ve iki hafta sonra Londra'daki bir başka törenle noktalanacak.

Birinci tören: Kundaklanmadan önce İstanbul Yenikapı Mevlevihanesi'nden çalınıp yurtdışına kaçırılan Sivas-Divriği Ulu Camisi'ne ait beş panodan birini Federal Savcı Mary Jo White ve FBI dedektifleri, Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz'a teslim edecek. Savcılığa yapılacak törende, Kültür Bakanı İstemihan Talay ve Türk hükümetinin avukatlarından Larry Kaye de bulunacak.

İkinci tören: 1984 yılında Antalya-Elmalı'dan kaçırılan ve 1900 sikkeden oluşan "Yüzyılın Definesi"nden 1650 kadar gümüş sikkeli elinde bulunduran Amerika'nın en zengin iki yüz adamından biri olan William Koch geçen ay başında sikkeleri Türk hükümetinin avukatlarına vermişti. Bu defineyi Talay'ın da bulunduğu bir törenle avukat Kaye, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürü İlhan Temizsoy ve Sikke Uzmanı Tefik Göktürk'e teslim edecek.

Üçüncü tören: On gün sonra Londra'da Türk Büyükelçiliği'nde İngiliz polisi Scotland Yard sanat hırsızlığı dedektifleri, Divriği panolarından öteki dördünü Vakıflar Genel Müdürü Mustafa Keten'e teslim edecekler.

Dördüncü tören: 19. Yüzyılda İzmir ve Aydın'dan Hollanda Konsolosu'na kaçırılan eserleri taşıyan bir gemi İngiltere kıyılarında Manş Denizi'nde batmış, tam yüz yıl sonra bir grup amatör dalgıç yedi Roma eserini su yüzüne çıkarmıştı. İngiliz Sahil Güvenlik yetkilileri de bu eserleri Kültür Bakanlığı Müsteşarı Tekin Aybaşı'na devrededekler. Her iki törende Büyükelçi Özdem Sanberk de bulunacak.

Divriği Ulucami panoları

Geçen yıl mart ayında New York'taki bir uluslararası sanat fuarında, Sivas-Divriği Ulu Camisi'nin "Hünkâr Mahfili"nden bazı ahşap panoların kundaklanmadan önce Yenikapı Mevlevihanesi'nden çeşitli değerli halı ve kilimler ile birlikte çalındığını ve satışa çıkarıldığını saptamıştı.

Ceviz ağacından 39,5 cm çapında ya-

İstanbul Yenikapı Mevlevihanesi'nden çalınan Sivas Divriği Ulu Camisi'ne ait beş panodan biri New York'ta Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz'a teslim edilecek. Elmalı definesi-ne ait 1650 kadar gümüş sikkede Kültür Bakanı Talay'ın da bulunduğu törenle Türk yetkililere verilecek. Aydın'dan çalınan Roma eserleri ni taşıran batan ve 100 yıl sonra yeniden çıkarılan eserler İngiliz Sahil Güvenlik yetkililerince Kültür Bakanlığı müsteşarına devredilecek.

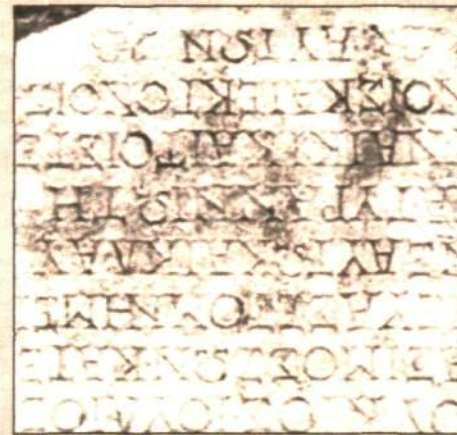

pılmış bu ahşap panoyu Ayşegül Nadir Tecimer'in erkek arkadaşı olarak bilinen İngiliz antikacı Oliver Hoare satışa çıkar-mıştı. 13. yy'da Mengüçöklü Beyliği sanat eserlerinden olan bu eser ile ilgili yayını-mız üzerine Kültür Bakanlığı New York'taki Türk hükümetinin avukatı Larry Kaye'i harekete geçirmişti.

Kaye'in New York Federal Savcısı ve FBI nezdinde yaptığı girişimler, İngiliz Scotland Yard polisi ile iletişimler sonucunda biri New York'ta, dördü Londra'da olmak üzere beş ahşap panoya el konul-

muştu. Türk antikacıların yakından tanıdığı Oliver Hoare'un adı Bursa Osmanlı evinden çalınan ve yine yayını-mız üzerine Sotheby's Müzayede Evi'nce Türkiye'ye geri verilen iki tombak kandil olayına Tecimer ile birlikte karışmıştı. Prens Charles'ın Türkiye gezisinde rehberliğini de yapan Hoare'ye, Lady Diana'nın aşk önerisinde bulunduğu açıklanmıştı.

Divriği Ulucami Mengüçöklü Beyi Şehinşah bin Süleyman'ın torunu Ahmet Şah ile eşi Şehinşah Adil Meleke Turan Meliktarafından 1228-29 yılları arasında yap-

tırtılan Ulu Cami ve şifa yurdunun kapısında kendisinininki ile birlikte Selçuklu Sultanı'nın da adı ve simgesi bulunuyor.

UNESCO anlaşmasını onayan ABD yasası çerçevesinde Hoare'a karşı New York'ta federal mahkemede dava açan Savcı Mary Jo White, olayı izleyen yardımcı Jane Levine ve soruşturmayı sürdüren FBI dedektifleri bir panoyu bugün Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz'a törenle verecekler. Törende, Kültür Bakanı İstemihan Talay da bulunacak.

Anımsanacağı üzere Kıbrıs'ta bir kili-

sedan çalınan ve Indianapolis'te satılmak istenen Kanakaria Mozaiklerini de bir Ortodoks piskoposu teslim alarak Kıbrıs'a geri getirmişti.

Öteki dört pano ise 10 gün sonra Londra Büyükelçiliğimizde düzenlenecek bir törenle Scotland Yard dedektiflerince, Vakıflar Genel Müdürü Mustafa Keten'e teslim edilecek.

Elmalı Definesi

1984 yılında Antalya Elmalı'dan kaçırılan 1900 antik gümüş sikkeden oluşan ve "Yüzyılın Definesi" olarak tanımlanan Elmalı Definesi hakkında Cumhuriyet'in yayını üzerine Kültür Bakanlığı'nca Boston'da dava açılmıştı.

10 yıl süren davayı yitireceğini anlayan ve ABD'nin en zengin iki yüz adamından biri olan William Koch, geçen ay elinde bulunan 1650 kadar sikkeli mahkeme sonucunu beklemeyen Türk hükümetinin avukatlarına teslim etmiş, bu amaçla Washington büyükelçiliği'nde bir tören düzenlenmişti.

İÖ 465 yıllarına tarihlenen bu sikkeler arasında bulunan 14 Atina Dekadrahmi-si'nin (10 drahmi) olağanüstü önemi bulunuyor. Günümüze sadece 7 tane kalan bu anı sikkelerinden sonuncusu 1974 yılında İsviçre'deki bir müzayedede 275 bin dolara satılarak dünya rekoru kırmıştı. Bu defineye 14 adet bulunan bu sikkelerden biri Amerikalı bir TV yapımcısı tarafından 600 bin dolara satın alınarak eski rekorun iki kat üzerine çıkmıştı. Koch elindeki 13 dekadrahmiyi vermiş, ancak TV yapımcısı hakkında şimdiye değin Türk hükümetince herhangi bir girişimde bulunulmamıştı. Eksik kalan bu sikkeler için bakanlıkça bir çalışmanın başlatılması gerekiyor.

Bugün 25-30 milyon dolar değerinde olduğu söylenen defineyi inceleyerek teslim almak üzere Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürü İlhan Temizsoy ve müzenin sikke uzmanı Tefik Göktürk önceden New York'a gitti. Avukatlık firmasınca Kültür Bakanı İstemihan Talay'a bugün resmen devredilecek olan definenin Kennedy Havaalanı'na özel güvenlik altında getirileceği, ayrıca uçakta özel koruma altına alınacağı bildiriliyor. New York'taki kültür danışmanı Berna Renda'nın da katılacağı törenlere, Başkonsolos Fuat Tanla'nın katılıp katılmayacağı öğrenilemedi. Bununla birlikte Bakan Talay'ın konsoloslukta Türk medyası için bir basın toplantısı düzenleyeceği bildiriliyor.

Manş batığı

1894 yılında Hollanda'nın İzmir Konsolosu ve aynı zamanda antika tüccarı olan **Alfred van Lennep**, Leiden kentindeki bir müzeye İzmir ve ayrıca Aydın-Nysa antik kentinden Roma dönemine ait 12 parça eser göndermişti. "**Castor-Kunduz**" adlı gemi İngiltere yakınında Manş Denizi'nde batmıştı. Önceki yıl bir grup amatör dalgıcın batıkta bulduğu yedi esere İngiliz gümrük yetkilileri el koymuştu.

Olay, uluslararası hukuk davasına dönüşmek üzereyken Londra'daki Türk büyükelçisi **Özdem Sanberk**'in girişimi ve müsteşar **Kenan İpek**'in ciddi çalışmaları sonucunda eserler Türkiye'ye kazandırılmıştı. Türkiye, sadece dalgıcıların çıkarma masraflarını karşılamak amacıyla kendilerine 25 bin sterlin ödemişti.

Şimdiye değin Osmanlı İmparatorluğu döneminde kaçırılan ve yüz yıl sonra Türkiye'ye geri verilen bu eserler uluslararası hukuk tartışmalarında önemli bir örnek oluşturacaktır. Bu eserleri İngiliz Sahil Güvenlik yetkilileri Türk büyükelçiliğine teslim etmişlerdi. Büyükelçilikte alıkonulan bu eserler Kültür Bakanlığı Müsteşarı **Tekin Aybaş**'a devredilecek.

İnsan boyundaki bir heykeli içeren sandığın batıkta henüz bulunamadığı biliniyor. Buna karşılık yedi eser arasında **Marcus Aurelius**'un Roma İmparatoru olmadan önceki gençliği ve ötekisinin de İS 2. yy'da yapılmış küçük bir "**Venüs**" olduğu saptandı. Mezar taşı niteliğindeki yazıtlardan birinin Libyalı **Jason**'un oğlu **Arimmas**'a ait olduğu, İS 1. yy'da yaşadığı ve 25 yaşında öldüğü belirlendi. Bir diğerinin, Thyaterialı (Akhisar) **Stasion**'un ve **Moschion**'un oğlu **Moschos**'un, öteki mezar taşının ise Roma vatandaşı **Lucius Julius Maxiumus**'un eşi **Claudia Tyrannio**, çocukları ve torunları için İS 180'de yaptırdığı sanılıyor. Yarım mezar taşını ise **Typriae** adlı bir kadının eşi "**Cesur Glad-yatör Klados**'un ruhunu yüceltmek" amacıyla diktiği, bu gladyatörün Roma imparatorluk döneminde İzmir ve yöre arenalarında ün yaptığı biliniyor.